

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen (RP 191/2025 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Laura Hansén, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör Jonna Korhonen, undervisnings- och kulturministeriet
- jurist Lauri Linna, Helsingfors universitet
- forskarprofessor Johanna Annala, Pedagogiska forskningsinstitutet, Jyväskylä universitet
- rektor Mervi Vidgrén, yrkeshögskolan Savonia
- forskare Tina Lauronen, Forskningsstiftelsen för studier och utbildning Otus sr
- verksamhetsledare Ida Mielityinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- ledande expert Mirja Hannula, Finlands näringsliv rf
- specialsakkunig i högskolepolitik Samuli Leppämäki, Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf
- högskole- och vetenskapspolitisk expert Jani Kykkänen, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf
- utbildningspolitisk expert Heidi Rättyä, Finlands studentkårers förbund FSF rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Lapplands universitet
- Utbildningsstyrelsen
- Akava ry
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Centralhandelskammaren
- Bildningsbranschen rf
- STTK rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- Företagarna i Finland rf.

Betänkande KuUB 1/2026 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i universitetslagen och yrkeshögskolelagen. Lagarna föreslås bli kompletterade med bestämmelser om upphörande av studierätten när den studerande utexamineras, avstår från sin studierätt eller tar emot en ny studierätt som leder till examen.

Enligt förslaget upphör en studerandes gällande studierätter på samma eller lägre nivå, om den studerande tar emot en ny studierätt. De föreslagna bestämmelserna om den så kallade regeln om endast en studierätt ska ersätta de gällande bestämmelserna om förlust av den studierätt som ligger till grund för överflyttningen och som gäller överflyttande studerande, och bestämmelserna ska utöver på överflyttande studerande även tillämpas på studerande som tar emot en ny studierätt som leder till examen via den gemensamma ansökan till högskolorna eller via separata antagningar. Dessa bestämmelser ska gälla lägre och högre högskoleexamina enligt universitetslagen samt yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina enligt yrkeshögskolelagen. Universitetens påbyggnadsexamina, examina som ordnas som uppdragsutbildning, gemensamma examina och dubbelexamina som ordnas i internationellt samarbete samt examina vid Försvarshögskolan och Polisyrkeshögskolan ska inte omfattas av den föreslagna regleringen.

Genom propositionen genomförs målet i regeringsprogrammet för regeringen Orpo att höja andelen högskoleutbildade unga vuxna så nära 50 procent som möjligt före 2030. Det centrala syftet med propositionen är att erbjuda så många sådana personer som möjligt som ännu inte har någon examen eller studierätt möjlighet att avlägga en högskoleexamen. Ett ytterligare mål är att minska antalet studierätter som inte är i aktivt bruk vid högskolorna och det arbete som följer av dessa samt att göra det möjligt för högskolorna att anslå de resurser som då sparas in på sitt utbildningsutbud och utvecklingen av utbildningens kvalitet. Syftet är också att sporra de studerande till mer systematiska studier och till att avlägga högskoleexamen inom den målsatta tid som anges i lagen.

Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2026. Lagarna ska enligt förslaget tillämpas första gången när studerande antas till utbildningar som inleds den 1 januari 2027.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångspunkter och syften

Regeringen föreslår att universitetslagen och yrkeshögskolelagen kompletteras med bestämmelser enligt vilka en studerandes studierätt upphör när den studerande utexamineras, avstår från sin studierätt eller tar emot en ny studierätt som leder till högskoleexamen. Lagförslaget gäller inte examina som avläggs vid Försvarshögskolan och Polisyrkeshögskolan eller gemensamma examina och dubbelexamina som ordnas genom internationellt samarbete.

Propositionen hänför sig till målet enligt regeringen Orpos regeringsprogram att höja andelen högskoleutbildade unga vuxna så nära 50 procent som möjligt före 2030. Syftet med propositionen är att så många som möjligt som ännu inte har någon examen eller studierätt ska ges

Betänkande KuUB 1/2026 rd

möjlighet att avlägga en högskoleexamen. Syftet med de föreslagna ändringarna är också att göra utbildningsvägarna smidigare och minska antalet studierätter som inte är i aktivt bruk vid högskolorna och det administrativa arbete som dessa medför. Vidare är syftet att sporra de studerande till mer systematiska studier och till att avlägga examen samt att förbättra fullföljandet av utbildning. De resurser som sparas in i och med reformen kan riktas exempelvis till utbildningsutbudet och till att säkerställa utbildningens kvalitet.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker därför lagförslagen utan ändringar.

Propositionen som ett led i åtgärdshelheten för att höja utbildningsnivån

Propositionens mål att höja utbildningsnivån har välkomnats i alla sakkunnigyttranden som lämnats till utskottet. Många sakkunniga har dock påpekat att propositionen inte är en tillräcklig åtgärd för att målet ska nås.

Utskottet hänvisar till erhållen utredning och konstaterar att den aktuella propositionen är en av flera åtgärder som syftar till att höja utbildningsnivån. Av de andra åtgärderna är ökningen av antalet nybörjarplatser inom högskoleutbildningen den som har störst genomslag, förutsatt att platserna i betydande grad riktas till förstagångssökande. I åtgärdshelheten ingår dessutom att utveckla behörigheter och utbildningsvägar, utöka möjligheterna till kontinuerligt lärande samt att utöka smidiga övergångar för studerande samt högskolornas undervisningssamarbete. I anslutning till den sistnämnda åtgärden finansierar undervisnings- och kulturministeriet ett projekt som syftar till att utveckla universitetens ansökningsförfaranden för överflyttning av studier. Alla landets universitet deltar i projektet. Dessutom bereder ministeriet en proposition om ett försök med studiesedlar inom den öppna högskoleutbildningen. Syftet med försöket är att unga som utexaminerats från andra stadiet och inte fått någon studieplats vid en högskola avgiftsfritt ska kunna genomgå öppna högskolestudier motsvarande 30 studiepoäng. Avsikten är att propositionen lämnas till riksdagen i maj 2026.

I utvecklingen av utbildningsvägarna ingår utöver ovan nämnda åtgärder också utveckling av så kallade dubbelexamina inom social- och hälsovården. De föreslagna ändringarna ingår i proposition RP 197/2025 rd, som kulturutskottet tar ställning till i ett separat betänkande om den propositionen.

Konsekvenser för studietiden samt för val och byte av studieinriktning

Total studietid. Vid utskottets sakkunnigutfrågning framfördes att de föreslagna lagändringarna kan leda till att den tid som sammanlagt behövs för att avlägga två eller flera examina förlängs, eftersom flera examina i fortsättningen endast kan avläggas efter varandra. Ändringen ansågs också försvåra den studerandes ekonomiska situation, till följd av begränsningen av stödmånaderna för studiestödet, samt fördröja övergången till arbetslivet.

Utskottet påpekar utifrån erhållen utredning att även om bestämmelserna i fråga om de studerande som vill avlägga flera examina kan leda till att den sammanlagda tiden för avläggande av examina förlängs, bör det noteras att enligt statistiken över influenta studiepoäng har endast ett

Betänkande KuUB 1/2026 rd

fåtal av de studerande (cirka 440 studerande) som fick ytterligare en studierätt 2023 studerat aktivt för att avlägga flera examina.

Med tanke på den totala studietid som används för att avlägga flera examina bör det också noteras att högskolorna genom egna åtgärder kan göra det möjligt för studerande att avancera snabbare än den målsatta studietiden. De studerande kan också ta del av öppen högskoleundervisning och så kallade korsstudier som högskolorna erbjuder för att avlägga en andra examen. Dessa studier kan räknas till godo i en ny examen som avläggs senare, och då förkortas tiden för avläggande av den examen.

Val och byte av studieinriktning. Sakkunniga uttryckte oro över att den föreslagna reformen leder till att de som söker sig till studier blir tvungna att göra exakta val i fråga om studieinriktningen innan de bekantar sig med studierna och att viljan att söka sig till studier för att byta bransch minskar. Det uttrycktes oro över att den studerande blir kvar inom en bransch som inte lämpar sig så väl för honom eller henne och därför saknar motivation att avlägga examen och hitta arbete. Det framfördes också att beslutet om att söka sig till högskolestudier kan fördröjas på grund av att man överväger det lämpligaste valet, vilket ytterligare höjer genomsnittsåldern för att inleda högskoleutbildning.

Utskottet instämmer i den redogörelse man fått och konstaterar att det med tanke på utbildningssystemets funktion, målet att höja utbildningsnivån och en rättvis fördelning av utbildningsmöjligheterna inte är ändamålsenligt att en studerande innehar flera studierätter samtidigt för att leta sig fram till sin egen studieinriktning. Det är också värt att notera att de föreslagna bestämmelserna även kan underlätta byte av inriktning: när de som inte har för avsikt att avlägga examen inte längre ingår i gruppen sökande minskar antalet förstagångssökande, vilket gör det lättare för studerande som vill byta studieinriktning att få en ny studieplats.

Utskottet betonar att stöd för att hitta en lämplig studieinriktning framför allt ska ges genom studiehandledning. De studerande såväl inom gymnasieutbildning som yrkesutbildningen ska få information om högskolestudier och handledning i hur man söker till dem. När det gäller att byta studieinriktning efter påbörjade studier är det anmärkningsvärt att även om de föreslagna bestämmelserna hindrar att flera examina avläggs samtidigt, hindrar de inte byte av studieinriktning.

Utskottet påpekar att både de som planerar att söka till högskoleutbildning och de som studerar vid en högskola kan bekanta sig med olika studieinriktningar också genom öppna högskolestudier. När studierna är avgiftsbelagda kan det inverka på möjligheterna att ta del av dem, och därför är det av väsentlig betydelse att erbjuda möjligheter till korsstudier och informera om möjligheterna också för dem som söker till högskolan. Avsikten är att genom det försök med studiesedlar inom den öppna högskoleutbildningen som för närvarande planeras stödja möjligheterna för unga som saknar studieplats vid en högskola att bekanta sig med olika studieinriktningar.

I den nu aktuella propositionen bibehålls möjligheten för studerande att byta studieinriktning via högskolornas ansökningar om överflyttning av studierna. Det föreslås att dessa bestämmelser ändras så att i stället för att enbart den studierätt som ligger till grund för överflyttandet upphör,

Betänkande KuUB 1/2026 rd

upphör alla tidigare studierätter. Den föreslagna ändringen förtydligar regleringshelheten som gäller upphörande och förlust av studierätt. Utskottet förhåller sig också positivt till att undervisnings- och kulturministeriet har svarat på de studerandes behov av att söka sig till en annan studieplats genom att finansiera ett projekt för ansökan om överflyttning som universiteten har inlett.

Säkerställande av mångsidig kompetens

I sakkunnigyttrandena har det fästs uppmärksamhet vid att de föreslagna bestämmelserna kan minska uppbyggnaden av sådan tvärvetenskaplig och mångsidig kompetens som behövs i många expertuppgifter. Utskottet konstaterar att högskolorna utöver ovan nämnda möjligheter till korsstudier och tillgodoräknande genom sina egna beslut kan utveckla sina examina så att de blir mer omfattande och möjliggör olika inriktningar. Det skulle tillsammans med biämnestudier och de mindre kompetenshelheter som för närvarande utvecklas erbjuda ett mångsidigt urval av metoder för att utveckla tvärvetenskaplig kompetens och garantera möjligheter till kontinuerligt lärande. Dessutom ska högskolorna också i fortsättningen se till att studier som ger olika behörigheter (t.ex. studier inom lärutbildning) kan genomgå genom komplettering av examen.

För att främja tvärvetenskaplig kompetens har undervisnings- och kulturministeriet finansierat projektet Digivision, som är gemensamt för högskolorna. I tjänsten Opin.fi som tagits fram i samband med projektet hittar man alla studier som erbjuds vid öppna universitet och yrkeshögskolor, och enligt uppgift ska tjänsten utvidgas till att också omfatta studier som leder till examen. När utbudet samlas i en enda tjänst är det lättare att välja och kombinera studier, samtidigt som det är möjligt att i sin examen inkludera studier som avlagts vid andra högskolor för att påvisa mångsidig kompetens.

Förslag till mer flexibla bestämmelser

Studentorganisationerna har i sina sakkunnigyttranden föreslagit att lagförslagen ska innehålla mer flexibilitet när det gäller att återfå en tidigare studierätt. Bland annat föreslogs det att en studerande ska kunna återfå sin tidigare studierätt utan att han eller hon deltar i antagning. Detta kunde genomföras så att den tidigare studierätten aktiveras på nytt efter det att en examen avlagts med den nya studierätten eller så att den nya studierätten går förlorad när den tidigare studierätten aktiveras på nytt. För ökad flexibilitet har det också föreslagits att en tidigare studierätt ska gå förlorad endast om den studerande inte avancerar i de studier som hör till studierätten. Vidare har det föreslagits en betänketid för mottagandet av den nya studierätten. Under den tiden ska den tidigare och den nya studierätten vara i kraft samtidigt.

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och konstaterar att det med tanke på propositionens syfte är nödvändigt att de tidigare studierätterna upphör permanent utan möjlighet att återinföra dem. Om studierätten kan återfås utan studerandeantagning, behöver den studerande inte överväga att ta emot en ny studierätt, vilket avsevärt försvagar bestämmelsens styrande effekt när det gäller att förhindra förekomsten av passiva studierätter och öka frigörandet av studieplatser för personer som saknar studierätt. Återställandet av studierätter skulle också öka det administrativa arbetet vid högskolorna och göra lagstiftningen mindre tydlig och förutsägbar.

Betänkande KuUB 1/2026 rd

Anhopningen av studierätter och ansökan om flera studierätter skulle inte heller minska genom att den tidigare studierättens upphörande är kopplat till att studierna inte framskrider eller till en betänketid. I de förstnämnda situationerna kräver genomförandet av förfarandet också att de studerandes framsteg i studierna följs upp och att de skäl som berättigar till undantag (t.ex. sjukdom) beaktas, vilket ökar högskolornas administrativa arbete och förutsätter tilläggsresurser.

I ett sakkunnigyttrande har det fästs uppmärksamhet vid behovet av att se till att lagstiftningen gör det möjligt att flexibelt behålla studierätten i situationer där studierna fördröjs och den nya platsen måste tas emot innan examen avlagts.

Utskottet konstaterar utifrån erhållna uppgifter att högskolorna genom sina egna handlednings- och studieförvaltningsprocesser bör säkerställa att examina avläggs utan onödiga dröjsmål. Det bör noteras att den reglering som föreslås i propositionen uppmuntrar den studerande att avlägga examen innan han eller hon tar emot en ny studieplats. I nuläget finns inget sådant incitament, vilket gör det möjligt att behålla den tidigare studierätten trots att de studier som ingår i den inte slutförs. Det innebär att högskolorna blir utan den finansieringsandel som bestäms utifrån antalet avlagda examina.

Kvoter för förstagångssökande

I sakkunnigyttrandena har det framförts ett behov av att revidera urvalskriterierna för dem som söker sig till högskolorna inom ramen för kvoterna för förstagångssökande. I nuläget förlorar en sökande sin status som förstagångssökande omedelbart efter att ha tagit emot en plats vid en högskola. Den sökande har inte nytta av kvoten för förstagångssökande om han eller hon söker en ny studieplats vid en högskola trots att de tidigare studierna inte har slutförts. Bestämmelsen om en enda studierätt har ansetts innebära en risk för att ställningen för dem som inte är förstagångssökande blir svår särskilt inom studieinriktningar där kvoterna för förstagångssökande är stora. Utskottet konstaterar att syftet med propositionen är att förbättra ställningen för förstagångssökande, och i propositionen föreslås inga ändringar i bestämmelserna om kvoter. Enligt uppgifter till utskottet är kvoter för förstagångssökande i nuläget det viktigaste sättet att förebygga att fler studierätter anhopas hos samma studerande. Kvoterna fastställs av högskolorna och varierar beroende på högskola och studieinriktning. Syftet med kvoterna för förstagångssökande är att säkerställa att så många personer som möjligt som vill avlägga högskoleexamen får en studieplats vid en högskola. Ju fler studieplatser som går till dem som redan har en studieplats eller examen, desto färre sökande har möjlighet att få de studieplatser som blir över.

Utskottet konstaterar dessutom att högskolorna enligt 36 b § i universitetslagen och 28 b § i yrkeshögskolelagen ska se till att möjligheterna för olika grupper av sökande att få en studieplats inte blir oskäligt olika med tanke på jämlikheten mellan sökandena. Vid bedömning av skäligheten beaktas vilken andel olika grupper av sökande utgör av samtliga sökande, möjligheten att övergå till studier på andra sätt än via den gemensamma ansökan samt andra därmed jämförbara omständigheter.

Betänkande KuUB 1/2026 rd

Avslutningsvis

Utskottet noterar att det primära med tanke på uppnåendet av målet att höja utbildningsnivån och tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna är att så många som möjligt får en studieplats vid en högskola. Även om nya studerande inte kan antas till de studierätter som upphör på grund av att en ny studieplats tas emot och antalet studieplatser som leder till examen således inte ökar, gör minskningen av studierätterna det möjligt att planera och använda undervisnings- och handledningsresurserna så att de bättre motsvarar det faktiska antalet studerande.

Utskottet betonar att effekterna av den nu föreslagna enskilda reformen inte grundar sig på de resurser som frigörs när studierätter går förlorade, utan på förändringar i ansökningsbeteendet. De föreslagna bestämmelserna förväntas alltså leda till att studerande som redan har en studierätt mer sällan än tidigare söker till ny utbildning. Då går studieplatserna effektivare än tidigare till personer som saknar studieplats.

Utifrån det som sägs ovan förutsätter utskottet att propositionens effekter på ansökningsbeteendet följs och bedöms noggrant. Bedömningen ska också beakta de övriga konsekvenser av utvecklingen av lagstiftningen om högskoleutbildning som beskrivs i början av detta betänkande och som hänför sig till den åtgärdshelhet som syftar till att höja utbildningsnivån. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Utskottet anser det vara viktigt att det ges heltäckande information om reformen inte bara till högskolorna och deras studerande utan också till studiehandledarna på andra stadiet och de unga som utexamineras från andra stadiet. Som det konstateras i propositionen (s. 29) förekommer det ofta felaktig information om högskolornas antagningar av studerande. Enligt uppgift har det också i anslutning till de föreslagna bestämmelserna om en enda studierätt felaktigt framförts bland annat att det i fortsättningen blir svårare att byta studieinriktning eller söka till en högskola. För att säkerställa att korrekt information sprids är det bra att undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen har förberett sig på att systematiskt informera om reformen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 191/2025 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen noggrant följer och bedömer vilka effekter den föreslagna reformen har på ansökningsbeteendet hos dem som ansöker om studieplats, både separat och som en del av de samlade åtgärderna för att höja utbildningsnivån, och att regeringen lämnar kulturutskottet utredningar om effekterna så snart som möjligt.

Betänkande KuUB 1/2026 rd

Helsingfors 7.4.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Maaret Castrén saml
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Sara Seppänen saf
medlem Jaana Strandman saf
medlem Oskari Valtola saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.

Betänkande KuUB 1/2026 rd

Reservation

Reservation

Motivering

Regeringen föreslår att universitetslagen och yrkeshögskolelagen ändras så att en gällande studierätt upphör när en studerande tar emot en ny studierätt som leder till examen. Regeringen motiverar propositionen med att den minskar anhopningen av utbildning och höjer andelen högskoleutbildade unga vuxna så nära 50 procent som möjligt före 2030.

Vi anser att propositionen de facto inte leder till mer hög kompetens i Finland. Förslaget begränsar de grundläggande kulturella fri- och rättigheterna oproportionerligt mycket i förhållande till de eftersträlvade effekterna, som är små när det gäller problemet med anhopning av utbildning. Mindre än tre procent av de studerande har flera studierätter. Dessa fall är förknippade med många olika livssituationer och bedömningar som gäller möjligheterna att få arbete. Studierätterna i sig förbrukar inte heller högskolans resurser: det väsentliga är om de studerande faktiskt slutför studier inom alla studierätter.

Högskolorna kan redan nu dimensionera undervisningen utifrån hur de studerande de facto deltar i undervisningen. Som Unifi lyfter fram i sitt yttrande medför propositionen betydande extra arbete för högskolorna när de ska anteckna studierätter som upphör, också i fråga om dem som tidigare skulle ha behållit flera studierätter. Detta skulle i synnerhet i början av reformen kräva tilläggsresurser, och enligt Unifis bedömning är det osannolikt att de täcks med de besparingar som reformen medför.

Som Stiftelsen för studier och utbildning Otus lyfter fram i sitt yttrande påverkar lagändringarna endast ett förhållandevis litet antal studerande per år, och ändringarna skulle ha olika effekter på individernas ansökningsbeteende. Enligt Otus är det ytterst osannolikt att studerande helt skulle låta bli att söka en annan studieplats eller att alla platser som blir lediga styrs till förstagångssökande.

De unga bekymrar sig redan i nuläget över hur valet av utbildning påverkar den framtida yrkeskarriären. Propositionen skapar en ny administrativ mekanism som ytterligare ökar trycket på de unga. Tvärtom borde man fundera på lösningar för att de beslut som fattas i ung ålder inte ska kännas så slutgiltiga. Redan nu håller många unga sabbatsår så att de med säkerhet ska få studierätt till rätt utbildningsprogram.

Om en studerande verkligen vill avlägga två examina blir han eller hon enligt regeringens modell tvungen att avlägga dem efter varandra. Det är svårt att förstå vilka fördelar som uppnås av att det i fortsättningen inte går att slutföra studier parallellt. Också av ministeriets kommentar till utskottet framgår det att bestämmelserna i fråga om de studerande som vill avlägga flera examina kan leda till att den totala tiden för avläggande av examina förlängs, eftersom flera examina endast kan avläggas efter varandra.

Detta leder också till onödigt administrativt arbete för högskolorna, vilket inte på något sätt bidrar till att höja utbildningsnivån i Finland. I stället för administrativa regler borde man se till

Betänkande KuUB 1/2026 rd **Reservation**

högskolornas basfinansiering och de studerandes försörjning. Ett bättre sätt att höja utbildningsnivån än att begränsa antalet studierätter är att öka antalet nybörjarplatser och ge högskolorna motsvarande resurser.

Det gagnar också Finland att studerande kan ställa upp ambitiösa mål och också bygga upp studiehelheter som inte känns helt typiska. Också i förarbetena till lagen betonas det att om studierätten går förlorad på grund av ytterligare en studierätt har detta negativa konsekvenser för Försvarsmaktens, Gränsbevakningsväsendets och polisförvaltningens personalplanering och dess förutsägbarhet samt för uppbyggnaden av en mångsidig kompetens hos officerare och poliser samt utvecklingen av deras färdigheter. Bestämmelserna gäller därför inte examina som avläggs vid Försvarshögskolan och Polisyrkeshögskolan. Frågan är om inte samma argument gäller för all högskoleutbildning.

Det är helt befogat att utveckla högskolesystemet. Det finländska systemet har traditionellt varit mycket examensinriktat, även om det ofta kunde räcka med en mindre omfattande tilläggsutbildning för att förvärva den kompetens som behövs. Det skulle dock i första hand behövas morot i stället för piska för att åstadkomma en kulturell förändring. Regeringen vill däremot köra igenom en förändring så att man först utfärdar förbud och sedan ser vilka behov som inte blir uppfyllda.

I stället för bestämmelser om endast en studierätt måste vi undanröja de hinder som ofta finns på vägen mot högre utbildning. Det kan till exempel röra sig om problem med lärandet, ekonomiska utmaningar, osäkerhet om den egna studieinriktningen och problem med hälsan och välbefinnandet. Regeringen har exempelvis gjort studiestödet mer lånebetonat i en tid då mängden studielån också i övrigt har ökat avsevärt. Att behöva ta stora lån i ett osäkert världsläge utgör ett stort hinder för att utbilda sig, särskilt för dem vars närmaste krets inte kan erbjuda ett starkt ekonomiskt skyddsnät.

Vi ser också med oro på den snabba tidtabellen för beredningen och ikraftträdandet av lagen. Begränsningen av studierätten påverkar de ungas framtidsplaner och det är bra om de redan i god tid på förhand vet vilka konsekvenser deras val av studieplats har. Om lagen träder i kraft redan i höst och gäller antagningen av studerande redan nästa år, har de unga de facto inte tid att förbereda sig på konsekvenserna av reformen. Därför är det viktigt att till exempel studerande på andra stadiet hinner diskutera sina studieplaner med studiehandledarna och att de känner till vilka regler som gäller när de ska genomgå sina studier.

Vi anser därmed att regeringens mekaniska lösning, som begränsar studierätten för alla, inte är proportionerlig när man ser till konsekvenserna.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen.

Betänkande KuUB 1/2026 rd
Reservation

Helsingfors 7.4.2026

Mari Holopainen gröna
Pia Lohikoski vänst